

Teema-aloite vuoden 2022 strategisen tutkimuksen ohjelmille

TIN 16.6.2021

professori Kimmo Nuotio,
strategisen tutkimuksen neuvoston puheenjohtaja

SUOMEN AKATEMIA

strateginen **TUTKIMUS**

Strategisen tutkimuksen avulla uudistetaan ja kehitetään suomalaista yhteiskuntaa pitkällä aikajänteellä

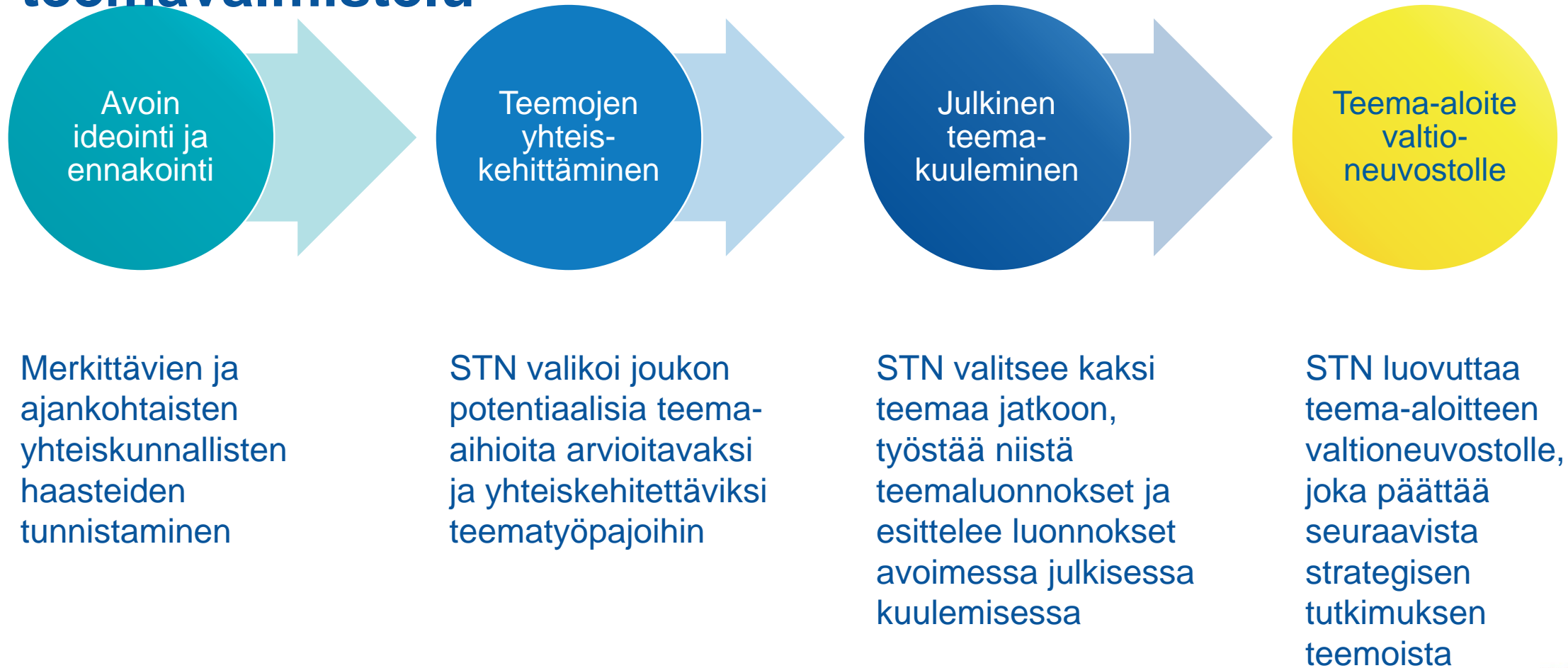
- **Strategisella tutkimuksella** tarkoitetaan pitkäjänteistä, ongelmakeskeistä ja tieteellisesti korkeatasoista yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnan toimintojen kehittämistä palvelevaa tutkimusta.
- Tarkoituksena on löytää ratkaisuja merkittäviin yhteiskunnan haasteisiin & mahdollistaa tutkimuksen suuntaamista yhteiskunnan muuttuvien tietotarpeiden mukaisesti.
- **Teema-alueet** valitaan siten, että ne ovat luonteeltaan Suomen kannalta tärkeitä, yhteiskunnallisen ongelmanratkaisun kannalta oleellisia ja uusia ennakoivia osaamis- ja tutkimusyhdistelmiä kehittäviä. Lisäksi monialaisia, monitieteisiä ja elinkaareltaan pitkäjänteisiä.

Lähde: HE 25/2014 vp

Strateginen tutkimus yhdistää temaattisuutta tieteelliseen vapauteen viheliäisten haasteiden ratkaisemiseksi

- Strategisen tutkimuksen ohjelmat rakentuvat kukin tietyn merkittävän yhteiskunnallisen haasteen, toisin sanoen teeman ympärille
- Jopa kuusivuotiset tutkimusohjelmat mahdollistavat tarttumisen Suomen tulevaisuuden kannalta merkittäviin pitkän aikajänteen tietotarpeisiin
- Teemoissa on oltava riittävästi ryhtiä voimavarojen keskittämiseksi (ns. top-down) ja samalla liikkumavaraa, jotta tieteen tekijät voivat yhdessä arvioida, miten parhaiten vastata teeman yksilöimään yhteiskunnalliseen haasteeseen monitieteisen tutkimuksen avulla (ns. bottom-up)
- Teema-aloite valmistellaan monivaiheisen kehittämisprosessin myötä, jossa tiedeyhteisö ja tiedon hyödyntäjät ovat avainasemassa

Strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) teemavalmistelu

Teemat muodostavat kehittyvän kokonaisuuden: Teemat 2015–2017 (ohjelmat päättyneet / päättymässä)

- 2015 Teknologiamurrosten hyödyntäminen ja muuttuvat instituutiot
Ilmastoneutraali ja resurssiniukka yhteiskunta
Tasa-arvo ja sen edistäminen
- 2016 Osaaminen ja muuttuva työelämä
Terveys ja elämäntapojen muuttaminen
Kokonaisturvallisuus globaalissa ympäristössä
Kaupungistumisen dynamiikka
- 2017 Muuttuva yhteiskunta ja kansalaisuus globaalissa murroksessa

Teemat 2018–2021

- 2018 Uudistu tai surkastu - resurssit ja ratkaisut
ohjelmakaudet 2018–2021 & 2022–2024 (jatkokausi 2021 myöntövaltuudesta)
- 2019 Kohti kestäväää, terveellistä ja ilmastoneutraalia ruokajärjestelmää
Innovatiiviset materiaalit ja palvelut resurssiviisauden ja kestäväen kehityksen edistäjinä
Julkisen vallan muuttuva rooli ja yhteiskunnan ohjaamisen mahdollisuudet
Kulttuuri teknologisoituvassa yhteiskunnassa
ohjelmakaudet 2019–2022 & 2023–2025 (jatkokausi 2022 myöntövaltuudesta)
- 2020 Ilmastonmuutos ja ihminen
Tiedon lukutaito ja tietoon perustuva päätöksenteko
ohjelmakaudet 2020–2023 & 2024–2026 (jatkokausi 2023 myöntövaltuudesta)
- 2021 Väestörakenteen muutokset – syyt, seuraukset ja ratkaisut
Elonkirjon köyhtymisen ympäristölliset ja yhteiskunnalliset yhteydet
Pandemiat yhteiskunnallisena haasteena
ohjelmakaudet 2021–2024 & 2025–2027 (jatkokausi 2024 myöntövaltuudesta)
(Pandemiat 2021–2025)

STN:n teemaehdotukset vuodelle 2022

I: Lapset ja nuoret – hyvinvoivat tulevaisuuden tekijät

- Teemassa keskitytään lapsiin ja nuoriin yhteiskunnan jäseninä sekä tulevaisuuden tekijöinä ja etsitään tutkimuksen avulla ratkaisuja, joilla turvata kaikkien lasten ja nuorten yhtäläiset mahdollisuudet hyvään elämään sekä turvalliseen kasvuun ja kehitykseen
- Lasten ja nuorten hyvinvointi on polarisoitunut. Vaikka suurimmalla osalla lapsista ja nuorista menee hyvin, niin osa voi huonosti. Kriisitilanteet kärjistävät polarisoitumista ja haitalliset seuraukset kasautuvat – rakenteellinen syrjintä lisää tilannekohtaista haavoittuvuutta
- Teemassa etsitään tutkimukseen perustuvia ratkaisuja hyvinvointierojen kaventamiseksi ja eriarvoisuuden ehkäisemiseksi
- Teeman tavoitteena on luoda monitieteisen ja vuorovaikutteisen tutkimuksen keinoin laaja-alaista tietoperustaa, jolla voidaan tukea lasten ja nuorten kehitystä monipuolisiksi ja tulevaisuuteen luottaviksi toimijoiksi heidän omista lähtökohdistaan käsin
- [Linkki teemaehdotustekstiin kokonaisuudessaan](#)

II: Turvallisuus ja luottamus algoritmien aikakaudella

- Teemassa keskitytään turvallisuuteen ja luottamukseen informaatioteknologioiden ja hybridivaikuttamisen maailmanajassa
- Perinteisempien turvallisuusuhkien ohella niin digitalisaation ja teknologisen kehityksen luomat uhat ja mahdollisuudet kuin erilaiset kriisit luontokadosta ilmastonmuutokseen, finanssikriiseihin ja valtapoliittisiin konflikteihin muokkaavat toimintaympäristöä ennakoimattomin tavoin
- Ihmisten luottamus toisiinsa, julkiseen valtaan ja hyvinvointivaltioon turvaverkkoineen sekä prosessien toimintaan ovat demokraattisen yhteiskunnan keskeisiä vahvuuksia, joita muutostekijät haastavat. Mitä paremmin muutoksia ja niiden dynamiikkaa ymmärretään, sitä paremmin voidaan sekä torjua niiden mukanaan tuomia turvallisuusuhkia että jäsentää uusien mahdollisuuksien kirjoa
- Teeman kannalta oleellisia ovat niin yksilötason tarkastelut kuin kokonaisvaltaisemmat, yhteiskunnalliset ja kansallisvaltioiden rajat ylittävät globaalit näkökulmat

Läpileikkaava painopiste: Yhdenvertaisuus

- Läpileikkaava painopiste koskee kaikkia vuoden ohjelmahakuja
- Läpileikkaavana painopisteenä vuoden 2022 strategisen tutkimuksen ohjelmissa on yhdenvertaisuus koskien niin yksilöitä, ryhmiä kuin rakenteitakin.
- Yhdenvertaisuus on yksi demokraattisen hyvinvointivaltion keskeisiä arvoja, joka tulee selkeimmin esiin puutteensa kautta, eriarvoisuutena ja syrjintänä. Eriarvoisuus ja rakenteellinen syrjintä rapauttavat yhteiskuntaa laaja-alaisin vaikutuksin aina taloudesta turvallisuuteen ja hyvinvointiin sekä yhteistyöhön.
- Tavoitteena on sisällyttää yhdenvertaisuusnäkökulma ohjelmassa tehtävään tutkimukseen sekä periaatteellisella tasolla että esitettyjen ratkaisujen vaikutusten osalta.

Kiitos!

Seuraavilla kalvoilla taustamateriaaleja ja linkkejä

Strategisen tutkimuksen neuvosto 2019–2021

puheenjohtaja: professori **Kimmo Nuotio**, Helsingin yliopisto

1. vpj: professori **Christina Salmivalli**, Turun yliopisto

2. vpj: tutkimus- ja teknologiajohtaja **Anu Kaukovirta**, 2020– Luonnonvarakeskus (–2019 Valio)

tutkimusjohtaja **Petteri Alinikula**, Saab Group

lainsäädäntöneuvos **Jyri Inha**, valtiovarainministeriö

yliopettaja **Helena Kautola**, Hämeen ammattikorkeakoulu

johtava erityisasiantuntija **Olli Kärkkäinen**, 2020– valtiovarainministeriö (–2019 Nordea)

professori **Sarianna Sipilä**, Jyväskylän yliopisto

professori **Reetta Toivanen**, Helsingin yliopisto

Strategisen tutkimuksen neuvosto toimii Suomen Akatemian yhteydessä, neuvoston sihteeristönä toimivaa Akatemian strategisen tutkimuksen vastuualueetta johtaa Päivi Tikka.

STN ja Valtioneuvoston työnjako

Strategisen tutkimuksen neuvosto (STN)

- Tekee vuosittain aloitteen valtioneuvostolle teema-alueista ja painopisteistä
- Päättää tutkimustoiminnan ohjelmarakenteesta, ohjelmien laajuudesta, tutkimushankkeiden valinnasta ja rahoituksesta

Valtioneuvosto (VN)

- Nimeää strategisen tutkimuksen neuvoston jäsenet OKM:n esittelystä
- Päättää tutkimuksen keskeisimmät teema-alueet ja painopisteet
- HE 25/2014 vp: ”Valtioneuvosto tai sen ministeriöt eivät osallistuisi rahoituksen osoittamiseen yksittäisille tutkimusohjelmille tai -hankkeille.”

Strategisen tutkimuksen tavoitteet

- Valtioneuvoston periaatepäätös 5.9.2013:
”...tarvitaan systemaattinen toimintamalli, jolla varmistetaan vahva ja horisontaalinen tietopohja yhteiskunnallisen päätöksenteon ja toiminnan tueksi.”
- ”...tavoitteena on, että tutkimus toimii yhteiskunnan kehittämisen ja päätöksenteon strategisena resurssina.”
- ”Tavoitteena on rahoittaa ongelmakeskeistä, pitkäjänteistä ja ohjelmamuotoista tutkimusta, jolla etsitään ratkaisuja yhteiskunnan haasteisiin.”
- ”...strategisesti suunnattavan tutkimusrahoituksen kokoaminen mahdollistavat voimavarojen suuntaamisen uudelleen yhteiskunnan muuttuneiden tarpeiden mukaisesti.”
- Laki Suomen Akatemiasta (482/2014) 5 b §:
Akatemian yhteydessä toimii strategisen tutkimuksen neuvosto, jonka tehtävänä on mm, tehdä valtioneuvostolle aloite strategisen tutkimuksen keskeisistä teema-alueista ja painopisteistä

STN: Ratkaisuja merkittäviin yhteiskunnallisiin haasteisiin

- Strategisella tutkimuksella tarkoitetaan STN:n yhteydessä pitkäjänteistä, ongelmakeskeistä ja tieteellisesti korkeatasoista yhteiskuntapolitiikkaa ja yhteiskunnan toimintojen kehittämistä palvelevaa tutkimusta.
- Tavoitteena on löytää ratkaisuja merkittäviin yhteiskunnan haasteisiin & mahdollistaa tutkimuksen suuntaamista yhteiskunnan muuttuvien tietotarpeiden mukaisesti.
- Teema-alueet valitaan siten, että ne ovat luonteeltaan Suomen kannalta tärkeitä, yhteiskunnallisen ongelmanratkaisun kannalta oleellisia ja uusia ennakoivia osaamis- ja tutkimusyhdistelmiä kehittäviä. Lisäksi monialaisia, monitieteisiä ja elinkaareltaan pitkäjänteisiä.
- Valmistellessaan teema-aloitetta valtioneuvostolle STN:n tulee kuulla mm. korkeakoulujen, tutkimuslaitoksien ja tiedeyhteisön edustajia sekä tutkimuksen tuloksien hyödyntämisen asiantuntijoita.

Lähde: HE 25/2014 vp